

Projectresultaat

Samen vergroenen in Wijdemeren

Impulsronde Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak (GLIA)

OVER HET PROJECT

Dit project ondersteunt initiatieven van vrijwilligersplatform De Appelboom, zoals het aanleggen van een voedselbosje, het vergroenen van openbare ruimtes en het aanleggen van bloemrijke oevers om biodiversiteit te bevorderen.

In de gemeente Wijdemeren (Noord-Holland) gaven we een groene impuls aan buurten in Kortenhoef, Ankeveen en Nederhorst den Berg. Ons doel was het verbeteren van de leefomgeving, het versterken van sociale cohesie en het bevorderen van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Hierbij hebben we voortgebouwd op de ervaringen van de gemeentelijke Appelboom van het dorpenteam, die al veel bewonersinitiatieven in de openbare ruimte stimuleerde.

Behalve de gemeente betrokken we ook 3 particuliere initiatieven: Duurzaamheidscentrum Wijdemeren, Buurtkamer 3d en werkgroep Natuurrijk Ankeveen. Dit had ook als doel deze 3

maatschappelijke initiatieven te versterken en te laten groeien.

We voerden 3 projecten uit:

1. Vergroening van pleinen, hofjes en andere openbare ruimten.
Creëren van sociale ontmoetingsplekken, vergroten van biodiversiteit, verbeteren van waterhuishouding, verkoeling en het versterken van bewonersparticipatie.
2. Voedselbosje bij de Curtevenneschool in Kortenhoef.
Versterken van de verbinding tussen school en buurt, vergroten van kennis over natuur, duurzaamheid en bijdragen aan een gezonde leefomgeving.
3. Bloemrijke oevers in Ankeveen.
Versterken van biodiversiteit door aanplant van nieuwe inheemse soorten, met onderhoud door bewoners en vrijwilligers.

Project 1: Vergroening van pleinen, hofjes en andere openbare ruimten

Het Duurzaamheidscentrum vergroende samen met de gemeente en de bewoners van buurten in Kortenhoef en Nederhorst den Berg de openbare ruimte. Ze betrokken bewoners via huis-aan-huisbezoeken, bijeenkomsten en een appgroep bij het ontwerp, de uitvoering en het onderhoud.

Kortenhoef:

Vergroenen van 2 versteende pleinen en een hofje.

- Plein 1: inrichting als buurtmoestuin met fruitbomen, struiken, kruiden en moestuinbakken.
- Plein 2: vergroting van plantvakken, vervanging blokhagen, aanplant van een boom voor schaduw (uitvoering najaar 2025 in verband met broedseizoen).
- Hofje: aanplant fruitbomen, insectenhotel en multispellentafel.

Nederhorst den Berg:

De grijze buitenruimte van het Sociaal Cultureel Centrum vormden we om tot een groene ontmoetingsplek met inheemse planten, struiken en bomen. 2 banken nodigen uit tot ontmoeting.

Resultaten: meer onderlinge verbinding, vergroting biodiversiteit, betere wateropvang en verkoeling, duurzaam beheer door bewoners.

Project 2: Voedselbosje bij de Curtevenneschool in Kortenhoef

Voor dit project namen Buurtkamer 3D en de Samentuin samen met de gemeente en de Curtevenneschool het initiatief om aan de J.H. Valkenburglaan een voedselbosje te realiseren. Op een vrijgemaakte strook van 30 bij 10 meter richtten zij een divers geheel in met eenjarige en vaste planten, struiken en mini-bomen die eetbare bloemen, vruchten, zaden en noten leveren.

Het voedselbosje heeft meerdere doelen: het vergroot de biodiversiteit, zorgt voor meer groen en helpt hittestress te verminderen. Daarnaast maken de leerlingen van de Curtevenneschool samen met buurtbewoners kennis met eetbare gewassen en leren zij hoe een gezonde

bodem en een rijke variatie aan planten en dieren bijdragen aan het welzijn van mens en natuur. Regenwater vangen ze op in regentonnen en gebruiken ze voor het onderhoud van de tuin.

De leerlingen betrokken we actief bij het hele proces: van ontwerp en voorbereiding tot uitvoering. Ze zaaien of stekken zelf planten, helpen tijdens de plantdagen met de inrichting en volgen lessen over biodiversiteit, bodemleven en gezonde voeding. Ook buurtbewoners spelen een belangrijke rol door mee te helpen en bij te dragen met kennis of gft-afval voor het wormenhotel.

Het bosje is voorzien van een wormenhotel, takkenril en compostplek. Er zijn terugkerende activiteiten (plantdagen, biodiversiteitsmetingen, wekelijkse werkmomenten en educatie).

Resultaten: vergroting biodiversiteit, klimaatadaptatie, natuur- en duurzaamheidseducatie en een blijvende verbinding tussen school en buurt.

Project 3: Bloemrijke oevers in Ankeveen

De werkgroep Natuurrijk Ankeveen bestaat uit een enthousiaste groep vrijwilligers die met deskundige begeleiding samen werken aan het versterken van de lokale biodiversiteit. Met kleinschalige en praktische projecten dragen zij stap voor stap bij aan een groener en natuurrijker Ankeveen.

In dit project werkten ze aan de aanleg van bloemrijke oevers aan de rand van de woonwijk. Een deel van de bestaande oever vormden ze om tot een natuurvriendelijke zone. Door het aanplanten van extra en vooral inheemse soorten vergrootten ze de variatie aan planten en dieren. Dit stimuleert niet alleen de biodiversiteit, maar zorgt ook voor een aantrekkelijker en gezonder leefgebied voor mens én dier.

Een vrijwilligersgroep vormde oevers om tot natuurvriendelijke zones met inheemse planten.

Resultaten:

- Meer biodiversiteit en voedselplekken voor insecten, vogels en kleine zoogdieren.
- Betere waterkwaliteit en klimaatbestendigheid.
- Mooier en gezonder woongebied waar bewoners trots op zijn.

GELEERD VAN PRAKTIJKVOORBEELD

Het Duurzaamheidscentrum putte uit de ervaringen van De Appelboom. Belangrijkste lessen:

- Vroegtijdige betrokkenheid: bewoners direct betrekken bij ideeën en planvorming.
- Heldere communicatie: concreet maken wat bewoners kunnen bijdragen en wat het oplevert.
- Kleine successen: zichtbaar resultaat vergroot vertrouwen en motivatie.
- Inspiratie en advies kwamen uit handboeken en van de GGD. Dit leidde tot aanbevelingen op het gebied van gezondheidsbevordering, waaronder:
 - Het stimuleren van sociale betrokkenheid in de buurt.
 - Het realiseren van voorzieningen die ontmoeting, beweging en spel bevorderen.
 - Het groener en aantrekkelijker maken van de leefomgeving.
 - Het beschermen van inwoners tegen de negatieve gevolgen van klimaatverandering en hittestress.
 - Het vergroten van de toegankelijkheid van gezonde keuzes in de openbare ruimte.

De suggesties voor een gezonde leefomgeving namen we deels – soms in aangepaste vorm – over en dienden vooral als inspiratiebron.

INWONERSPARTICIPATIE

Alle projecten ontwikkelden we met en door bewoners en onderhouden zij.

Project 1: Het Duurzaamheidscentrum betrok bewoners via huis-aan-huisbezoeken, bijeenkomsten en appgroepen; ondersteuning via groencoaches van het Duurzaamheidscentrum.

Project 2: samenwerking met school, ouders, buurt en Buurtkamer 3D; leerlingen en bewoners onderhouden samen het voedselbosje.

Project 3: bewonersgroep Natuurrijk Ankeveen draagt zorg voor ontwerp, uitvoering en onderhoud.

De samenwerking droeg positief bij aan de participatieaanpak, waarin bewoners zich écht mede-initiatiefnemer voelen.

PROCES EN SAMENWERKING

De gemeente Wijdmeren, het Duurzaamheidscentrum, de afdeling groenvoorziening en lokale partners (zoals kwekerijen en moestuinvereniging de Samentuin) werkten in project 1 intensief samen. De GGD leverde waardevolle expertise bij het advies. Lokale kwekerijen en verenigingen droegen niet alleen bij met plantenmateriaal, maar ook met kennis en lezingen over biodiversiteit en bodemleven.

Opgemerkt moet worden dat de voorbereidingsfase veel tijd en energie vergde. Het bepalen van de juiste scope, het afstemmen van verwachtingen, het maken van keuzes over wat wel en niet binnen het project zou vallen, het in balans brengen van wensen van inwoners met beschikbare middelen en het afstemmen van de gemeentelijke prioriteiten vergden zorgvuldige afweging en intensief overleg. Die investering betaalt zich uiteindelijk terug in de voortgang van het project.

Door gebruik te maken van de bestaande structuur van De Appelboom kon er juist weer sneller worden gestart.

Een betrokken en vaardige coördinator in de buurt is van groot belang. Betrokkenheid zorgt ervoor dat deze initiatieven aanjaagt én borgt, zodat ze ook in de toekomst kunnen worden voortgezet. Tegelijkertijd vraagt de rol om professionaliteit en sensitiviteit, zodat

je op een goede manier kunt afstemmen met de belangen van de gemeente.

Terugkijkend had de betrokkenheid van de GGD intensiever en structureler kunnen zijn, met name bij het borgen van gezondheidsaspecten en het monitoren van de effecten. Dit project kan daarom ook worden gezien als een ontwikkelproject, waarin partijen leerden hoe samenwerking vorm kan krijgen en waar verbeterpunten liggen.

Dit project draagt bij aan een verbeterde samenwerking, efficiëntere voorbereiding en een nog betere benutting van elkaars expertise in toekomstige projecten.

TIPS VOOR GEMEENTEN EN GGD

1. Betrek omwonenden vanaf het begin.
2. Gebruik lokale expertise.
3. Blijf in verbinding.

Voor het slagen van deze projecten en voor een succesvol en langdurig bestaan is het belangrijk om de bewoners vanaf het begin te betrekken. Hiermee zorg je ervoor dat bewoners het project dragen. Door gebruik te maken van lokale expertise is deze ook in de toekomst altijd dichtbij en makkelijk benaderbaar en/ of inzetbaar. Belangrijk is om na de realisatie van de projecten in verbinding te blijven met de bewoners om deze te kunnen adviseren of helpen wanneer er uitdagingen ontstaan. Zo verzekert je jezelf het beste van een langdurig succesvol voortbestaan van het project.

KENNISDELING

De resultaten deelden we met bewoners, partners en andere gemeenten via:

- Bewonersbijeenkomsten en open dagen op de projectlocaties.
- Publicaties in de lokale weekkrant, dagblad, gemeentelijke nieuwsbrieven en sociale media.
- Lesprogramma's en educatieve activiteiten bij het voedselbosje.
- Digitale updates via appgroepen, de gemeentelijke website en platforms van samenwerkingspartners.
- Een themasessie (met de gemeente Hilversum).

Zo zorgden we ervoor dat de ervaringen niet alleen lokaal effect hebben, maar ook andere gemeenten en organisaties inspireren om soortgelijke projecten te starten.

Project 11010042410017 is 1 van de [30 impulsprojecten](#) uit ons programma [Gezonde Leefomgeving Integrale Aanpak](#) (GLIA). Met deze impuls hebben zij praktische verbeteringen doorgevoerd voor een gezonde(re) leefomgeving.

WWW.ZONMW.NL

MET KENNIS WERKEN AAN EEN GOEDE GEZONDHEID VOOR IEDEREEN

Ontdek nog meer resultaten op
www.zonmw.nl/glia

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl